

Grundskolan

Sammanfattning

Utbildningsutskottet behandlar i detta ärende 32 motionsyrkanden om grundskolan från allmänna motionstiden 2014/15. Motionerna handlar bl.a. om åtgärder för att höja skolresultaten, förlängd skolplikt, elever med särskilda behov, språkundervisning, fritidshemmet och skolskjuts.

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen skyndsamt ska återkomma med relevanta förslag så att undervisningstiden i matematik kan utökas med en timme i veckan för samtliga elever i årskurs 7–9. Utskottet bifaller delvis två motionsyrkanden med den nämnda innebörden.

Utskottet avstyrker övriga motionsyrkanden och hänvisar i huvudsak till gällande rätt, aviserade och beslutade propositioner, planerade eller vidtagna åtgärder, pågående arbete och överenskommelsen om målstyrning och utvärdering i grundskolan.

I betänkandet finns nio reservationer (S, M, SD, MP, C, V, FP och KD) och ett särskilt yttrande (S, MP, V).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Åtgärder för att höja kunskapsresultaten	6
Förlängd skolplikt.....	16
Barn med särskilda behov	18
Språkundervisning m.m.....	22
Fritidshemmen.....	26
Reservationer	29
1. Åtgärder för att höja kunskapsresultaten, punkt 1 (SD)	29
2. Åtgärder för att höja kunskapsresultaten, punkt 1 (KD).....	30
3. Klassikerlista, punkt 2 (SD, KD).....	30
4. Fler matematiklektioner i högstadiet, punkt 3 (S, MP).....	31
5. Fler matematiklektioner i högstadiet, punkt 3 (V).....	32
6. Förlängd skolplikt, punkt 4 (M, C, FP, KD).....	32
7. Språkundervisning m.m., punkt 6 (SD).....	33
8. Fritidshemmen, punkt 7 (SD).....	34
9. Fritidshemmen, punkt 7 (V).....	34
Särskilt yttrande	36
Särskilt yttrande om betänkandet Grundskolan (S,MP,V)	36
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	37
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	37

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Åtgärder för att höja kunskapsresultaten

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:5 av Robert Stenkvist (SD),

2014/15:857 av Emma Henriksson (KD),

2014/15:1416 av Anna Wallén m.fl. (S),

2014/15:1428 av Pia Nilsson m.fl. (S),

2014/15:1494 av Gunilla Nordgren (M),

2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkandena 2 och 5,

2014/15:2051 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 15–17,

2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 4 och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 18.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (KD)

2. Klassikerlista

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:860 av Lars-Axel Nordell (KD) och

2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 3 (SD, KD)

3. Fler matematiklektioner i högstadiet

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen skyndsamt ska återkomma med relevanta förslag så att undervisningstiden i matematik kan utökas med en timme i veckan för samtliga elever i årskurs 7–9. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2014/15:2761 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 16.

Reservation 4 (S, MP)

Reservation 5 (V)

4. Förlängd skolplikt

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 2 och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 25.

Reservation 6 (M, C, FP, KD)

5. Barn med särskilda behov

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1466 av Margareta Cederfelt och Eva Lohman (M),

2014/15:1663 av Penilla Gunther (KD),
2014/15:2344 av Finn Bengtsson (M) och
2014/15:2620 av Lotta Olsson (M).

6. Språkundervisning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 2 och

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 12, 18 och 19.

Reservation 7 (SD)

7. Fritidshemmen

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:34 av Robert Stenkvist (SD),

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3,

2014/15:1203 av Sofia Damm (KD) yrkande 1,

2014/15:2068 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2014/15:2649 av Niklas Karlsson (S).

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (V)

Stockholm den 3 mars 2015

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Jabar Amin (MP), Erik Bengtzboe (M), Gunilla Svantorp (S), Carina Herrstedt (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S) och Lena Emilsson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utbildningsutskottet 32 motionsyrkanden om grundskolan från allmänna motionstiden 2014/15. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1.

Motionerna tar upp frågor om bl.a. åtgärder för att höja kunskapsresultaten, obligatoriskt bedömningsstöd, fler matematiklektioner i högstadiet, förlängd skolplikt, barn med särskilda behov, språkundervisning och fritidshemmen.

Utskottet har med anledning av beredningen av ärendet fått information från Skolverket och Grundskoleutredningen (U 2014:05) den 10 februari 2015. Utskottet har även den 19 februari 2015 fått information om modersmålsundervisning från professor Monica Axelsson, institutionen för språkdidaktik vid Stockholms universitet.

Utskottets överväganden

Åtgärder för att höja kunskapsresultaten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. mindre klasser, läxhjälp, svenska, läsning och matematik.

Riksdagen tillkännager för regeringen att regeringen skyndsamt ska återkomma med relevanta förslag så att undervisningstiden i matematik kan utökas med en timme i veckan för samtliga elever i årskurs 7–9.

Jämför reservationerna 1 (SD), 2 (KD), 3 (SD, KD), 4 (S, MP) och 5 (V).

Motionerna

Mindre klasser

Partimotion 2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 5 behandlar frågan om mindre klasser i skolan. Enligt motionärerna behöver klassernas elevantal minska för en lugnare inlärningsmiljö och för att lärarna ska få mer tid för varje elev så att eleverna kan känna att de får det stöd de behöver.

Även i motion 2014/15:1428 av Pia Nilsson m.fl. (S) behandlas frågan om mindre klasser i lågstadiet. Enligt motionärerna möjliggör små klasser en högre kvalitet på undervisningen, mer tid för lärarna med varje enskild elev och att varje elev ges stöd i sin utveckling.

Läxhjälp

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 17 framhåller motionärerna att elever som behöver hjälp med läxläsning ska erbjudas sådant stöd av skolan.

I motion 2014/15:5 av Robert Stenkvist (SD) föreslår motionären att det ska vara obligatoriskt för fritidsverksamheten att erbjuda läxhjälp till de elever i grundskolans lägre årskurser som önskar denna hjälp. Att komplettera hemmet när det gäller läxhjälp ter sig enligt motionären både naturligt och effektivt.

I motion 2014/15:2051 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) föreslår motionärerna att man bör se över möjligheterna till läxhjälp för alla barn som behöver det. Motionärerna anser att om skolan ska ge barn läxor ska alla barn få möjlighet att få hjälp med sina läxor oavsett om föräldrarna har kunskaper att kunna hjälpa till eller möjlighet att betala för läxhjälp.

Garanterad undervisningstid

I motion 2014/15:1494 av Gunilla Nordgren (M) begär motionären att man bör se över möjligheten till fler skoldagar per läsår och ett ökat minimum av garanterad undervisningstid inom grundskolan. En ytterligare utökad garanterad undervisningstid skulle enligt motionären vara ett led i att minska stressen och öka möjligheterna för att eleverna ska hinna uppnå de grundläggande kunskapsmålen.

Svenska och läsning

I partimotion 2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 2 vill motionärerna satsa på mer läroredd tid och särskilt prioritera svenska och läsning. Motionärerna anser att god läsförståelse är nyckeln till framgång i de flesta av skolans ämnen och grunden för ett livslångt lärande och ett aktivt liv som samhällsmedborgare.

I motion 2014/15:857 av Emma Henriksson (KD) vill motionären vända utvecklingen att svenska elever i åldern 12–14 år har ca 130 färre undervisningstimmar per år än genomsnittet för motsvarande åldersgrupper i EU-länderna (EU21). Motionären vill att elever ska få mer läroredd tid och att svenska och läsning prioriteras.

Klassikerlista

I partimotion 2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3 behandlas frågan om vikten av att uppvärdera bildning och behovet av att införa en klassikerlista med litterära verk – romaner, noveller, essäer, sagor och dikter – men också filmer och musik, som alla elever ska ha tagit del av under sin skolgång. Även i motion 2014/15:860 av Lars-Axel Nordell (KD) begärs att det ska inrättas en klassikerlista med böcker, filmer, pjäser och musik som alla svenska elever ska ha tagit del av när de lämnar skolan.

Matematik

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 15 föreslår motionärerna att timplanen i matematik för grundskolan ska delas upp årskursvis, dels för att förtydliga vad eleverna ska ha klarat av i slutet av varje årskurs, dels för att säkerställa att eleverna verkligen får den undervisning de har rätt till och att de får förväntade kunskaper. Motionärerna anför att om Sverige ska kunna hävda sin ställning som kunskapsnation i framtiden måste den svenska skolan ligga i framkant när det gäller matematik.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 16 begär motionärerna att man bör utreda möjligheten att införa nivågruppering av matematikundervisningen fr.o.m. årskurs 4. Motionärerna menar att det inte är möjligt att låta alla elever ta del av sin matematikundervisning på samma nivå om undervisningen samtidigt är tänkt att vara både stimulerande, utmanande och anpassad för den enskilda eleven.

I motion 2014/15:1416 av Anna Wallén m.fl. (S) vill motionärerna öka intresset för matematikundervisningen i grund- och gymnasieskolor. Motionärerna anför att undersökningar visar att skolelevernas matematik-kunskaper har försämrats och att många elever anser att matematik är svårt. Det går enligt motionärerna att höja elevernas matematikkunskapsnivåer med rätt pedagogik och en positiv inställning från undervisande lärare.

Kunskapsmål i att läsa, skriva och räkna samt obligatoriskt bedömningsstöd

I kommittémotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 18 och i kommittémotion 2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 4 begärs ett nytt kunskapsmål när det gäller att läsa och förstå enklare texter och att det ska införas ett obligatoriskt bedömningsstöd när det gäller att läsa, skriva och räkna redan under det första skolåret. Bedömningsstödet ska enligt motionärerna stödja en effektiv, kontinuerlig uppföljning av elevernas kunskaper redan från skolstarten. Det ska vara obligatoriskt eftersom alla elever ska ges samma rätt till tidig uppföljning. Motionärerna konstaterar att det finns kunskapskrav i läroplanen i slutet av årskurs 3 men att det behövs i fråga om läsning redan från årskurs 1.

Fler matematiklektioner i högstadiet

I kommittémotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 16 och kommittémotion 2014/15:2761 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) begärs att det ska införas fler matematiklektioner i högstadiet. Motionärerna konstaterar att svenska elevers kunskaper i matematik har försämrats sedan 1990-talet och vill därför öka undervisningstiden i matematik med en timme i veckan för alla elever i årskurs 7–9 från höstterminen 2016. Motionärerna anser att med duktiga lärare och utökad undervisningstid kommer fler elever att få större möjligheter att klara kunskapskraven i matematik. Den utökade undervisningstiden bör tillsammans med det pågående Mattelyftet förbättra studieresultaten i matematik och därmed bidra till att fler elever får behörighet till gymnasieskolans nationella program.

Gällande rätt

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11) innehåller delarna Skolans värdegrund och uppdrag, Övergripande mål och riktlinjer för utbildningen och Kursplaner som kompletteras med kunskapskrav. Kunskapskraven anger kunskapsnivån för godtagbara kunskaper och för de olika betygsstegen.

Enligt 10 kap. 5 § skollagen (2010:800) ska den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan vara minst 6 785 timmar. För grundskolan finns bestämmelser om fördelning av den minsta totala undervisningstiden på ämnen m.m. i timplanen för grundskolan (bilaga 1 till skollagen).

Undervisningstiden i matematik ska enligt timplanen uppgå till 1 020 timmar. Av 9 kap. 4 § skolförordningen (2011:185) framgår att huvudmannen efter förslag av rektorn beslutar om fördelning av undervisningstiden mellan årskurserna i grundskolan.

En elevs svårigheter ska i första hand lösas inom ramen för den ledning och stimulans för lärande och personlig utveckling som alla elever ska ges enligt 3 kap. 3 § skollagen. Enligt bestämmelsen ska elever utifrån sina egna förutsättningar kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. (3 kap. 8 och 9 §§ skollagen).

I propositionen Tid för undervisning – lärares arbete med stöd, särskilt stöd och åtgärdsprogram (prop. 2013/14:160 s. 24) anges att stöd i form av extra anpassningar t.ex. är att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier. Det kan t.ex. ske med hjälp av ett särskilt schema över skoldagen, extra tydliga instruktioner eller stöd för att sätta igång arbetet. Även hjälp med att förstå texter, att förklara ett ämnesområde på annat sätt eller extra färdighets-träning inom ramen för den ordinarie undervisningen, såsom lästräning eller matteugor, är att anse som stöd i form av extra anpassningar. Till stöd i form av extra anpassningar hör även enstaka specialpedagogiska insatser under en kortare tid, t.ex. två månader. Likaså kan särskilda läromedel eller utrustning i form av t.ex. tidsstöd, dvs. hjälpmedel för att förstå och passa tider, samt digital teknik med anpassade programvaror som huvudregel anses falla inom ramen för stöd i form av extra anpassningar (prop. 2013/14:160 s. 24, bet. 2013/14:UbU19, rskr. 2013/14:291).

Bakgrund och pågående arbete

Läslýftet och klassikerserie

Regeringen gav i december 2013 Skolverket i uppdrag att svara för genomförandet av en fortbildning av lärare i läs- och skrivutveckling där fokus ska vara på det kollegiala lärandet, det s.k. Läslýftet (U2013/7215/S). Skolverket ska också enligt uppdraget svara för utbildning av handledare som ska ha till uppgift att handleda grupper av lärare inom området läs- och skrivutveckling. En delredovisning av uppdraget ska lämnas senast den 1 mars 2016 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). En slutredovisning inklusive en utvärdering av satsningen för 2014–2018 ska lämnas senast den 15 december 2018 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). För att fler lärare ska kunna delta i Läslýftet avsätts enligt beslut av riksdagen ytterligare 70 000 000 kronor för 2015 (bet. 2014/14:UbU1, rskr. 2014/15:90).

Läslýftet startar hösten 2015 och kommer i första omgången, läsåret 2015/16, att vända sig till lärare i grundskolor, grundsärskolor, specialskolor, sameskolor samt lärare och förskollärare i förskoleklassen (se Skolverkets webbplats www.skolverket.se).

Åren 1985–1995 gavs 100 titlar i en klassikerserie för skolan ut. Syftet var att erbjuda skolor att till lågt pris köpa klassisk litteratur i klassuppsättningar. En arbetsgrupp tillsatt av Kulturrådet stod för urvalet och förlagen för utgivningen. År 2006 fick Kulturrådet i uppdrag från regeringen att utöka serien med ytterligare 50 utomeuropeiska titlar.

Lågstadielyftet

Riksdagen har ställt sig bakom och beslutat om utbildningsutskottets förslag om ett nytt anslag 1:18 Lågstadielyftet, som tillförts 1 987 000 000 kronor för 2015. Det får användas för utgifter för att höja kvaliteten på undervisningen i lågstadiet. Statsbidraget omfattar årskurserna 1–3 och även förskoleklassen. Inriktningen är att statsbidraget ska vara permanent. Skolhuvudmännen får efter sina förutsättningar och behov bestämma vad statsbidraget ska användas till, t.ex. att minska klasstorleken, att ha fler lärare i klassrummet, att ha fler timmar med halvklasser eller att anställa fler speciallärare. Skolverket ska administrera statsbidraget. Medlen under anslaget ska enligt Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2015 fördelas efter beslut av regeringen.

Nyanlända

Enligt det aktuella riksdagsbeslutet avsätts även 300 000 000 kronor för skolor med låga resultat samt nyanlända elever (prop. 2014/15:1, bet. 2014/14:UbU1, rskr. 2014/15:90). De avsatta medlen får bl.a. användas för skolutveckling av svaga skolor och ett statsbidrag för försöksverksamhet med utökad undervisningstid i svenska under nyanlända elevers fyra första år i grundskolan. Medlen får även användas för särskilda satsningar på att förbättra studieresultaten i svenska i årskurs 1–9. Medlen under anslaget ska enligt

Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2015 fördelas efter beslut av regeringen.

En definition av nyanländ föreslås bli införd i skollagen i regeringens proposition Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång (prop. 2014/15:45). Enligt definitionen ska en elev inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet. Regeringen föreslår även att det ska göras en bedömning av en nyanländ elevs kunskaper, om eleven har tagits emot i någon av skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan, och en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Regeringen föreslår också att bl.a. nyanlända elever, efter det att de har placerats i en årskurs vid en skolenhet, ska få minst lika många timmars undervisning som återstår för övriga elever i samma årskurs vid skolenheten under den kvarvarande skoltiden t.o.m. den högsta årskursen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016. Riksdagsbehandling av propositionen är planerad under våren 2015.

Kunskapsmål och bedömningsstöd

Skolverket har sedan 2014 i sitt regleringsbrev ett uppdrag att utarbeta och implementera ett tydligt och konkret bedömningsstöd för uppföljning av elevernas läs- och skrivutveckling samt kunskaper i matematik. Innehållet i bedömningsstödet ska utgå från relevant forskning inom dessa områden. Bedömningsstödet ska kunna användas från årskurs 1 för att identifiera elever som riskerar att få eller som redan har svårigheter inom läs- och skrivutveckling och matematik, eller för att ge elever extra stimulans inom dessa områden. Bedömningsstödet ska finnas tillgängligt för skolorna att använda senast under läsåret 2014/15.

En överenskommelse träffades den 11 februari 2015 om målstyrning och utvärdering i grundskolan mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna. Partierna har bl.a. enats om att kunskapsmål i läsning och obligatoriska bedömningsstöd i svenska och matematik införs i årskurs 1. När Grundskoleutredningens slutbetänkande avlämnats kommer partierna att föra samtal om den fortsatta processen i de frågor som avhandlas i utredningen om förstärkt tidigt stöd. I överenskommelsen framgår även att regeringen avser att bjuda in till samtal om grundskolans timplan, mot bakgrund av det uppdrag som Skolverket avlämnat om ny reglering av timplanen. Allianspartierna bekräftar att man avser delta i sådana samtal.

Regeringen har aviserat en proposition under våren 2015 om obligatoriskt bedömningsstöd och likvärdig utbildning för vissa elever med funktionsnedsättning m.m.

Matematik

Reformen om utökad undervisningstid i matematik i grundskolan och motsvarande skolformer med 120 timmar trädde i kraft den 1 juli 2013 (prop.

2012/13:64, bet. 2012/13:UbU16, rskr. 2012/13:199). Detta medförde att undervisningstiden i matematik ökade från 900 timmar till 1 020 timmar i skolorna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Ökningen innebar även att den minsta totala undervisningstiden ökade i motsvarande omfattning. Syftet är att öka elevernas kunskaper i matematik, som har blivit sämre under 2000-talet. I Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2015 har regeringen gett Skolverket i uppdrag att löpande följa upp genomförandet av reformen. Uppföljningen ska bl.a. omfatta hur den utökade undervisningstiden i matematik har fördelats över årskurser.

Skolverket har under perioden 2012–2016 i uppdrag att i samverkan med Nationellt centrum för matematikutbildning vid Göteborgs universitet svara för en ämnesdidaktisk fortbildningssatsning för matematiklärare, det s.k. Matematiklyftet (U2012/2103/GV). I uppdraget ingår att utbilda matematikhandledare och rektorer samt att utveckla en särskild webbplattform för det didaktiska stödmaterialet i fortbildningen (se Lärportalen för matematik). Materialet presenteras i form av moduler och tar sin utgångspunkt i läro-, kurs- och ämnesplaner. Materialet bygger på forskning om lärande i matematik och på analyser av svenska elevers resultat i nationella och internationella undersökningar. Under läsåret 2012/13 inleddes en utprovning som gick i mindre skala då totalt 314 matematiklärare, 31 matematikhandledare och 39 rektorer från 33 grundskolor och 29 huvudmän deltog. Under det andra året, läsåret 2013/14, deltog ca 275 huvudmän med 12 800 lärare och 720 matematikutvecklare. Inför läsåret 2014/15 beräknas 285 huvudmän delta med ca 14 000 lärare och 780 matematikhandledare. Skolverket har även beviljat 104 000 000 kronor för att ytterligare 10 400 matematiklärare ska kunna delta i Matematiklyftet, vilket innebär att efter läsåret 2015/16 kommer drygt 37 000 matematiklärare (81 procent av alla matematiklärare) att ha deltagit i satsningen (se Skolverkets webbplats www.skolverket.se).

Uppdrag om en stadieindelad timplan för grundskolan

Regeringen gav den 15 maj 2014 Skolverket i uppdrag att ta fram en stadieindelad timplan för grundskolan (U2014/3489/S). Skolverket redovisade den 26 november 2014 (dnr 2014:574) regeringens uppdrag. I uppdraget har det ingått att den utökade undervisningstiden i matematik som infördes den 1 juli 2013 ska förläggas i årskurs 1–3. Vidare ska en aviserad utökning av undervisningstiden i matematik för grundskolans årskurs 4–6 och 7–9 med motsvarande en timme per vecka beaktas i Skolverkets förslag.¹ Redovisningen omfattar förslag på en timplan som anger den minsta garanterade undervisningstiden för varje ämne och stadium i grundskolan. Utgångspunkten för förslaget till stadieindelad timplan är kursplanen och kunskapskraven för respektive ämne samt den praxis som råder. I redovisningen återfinns för varje ämne och ämnesgrupp argument för den

¹ Se 2014 års budgetproposition (prop. 2013/14:1) s. 64 och 2014 års ekonomiska vårproposition (prop. 2013/14:100) s. 45.

föreslagna fördelningen och i vissa fall en konsekvensbeskrivning samt alternativ fördelning av tid. När det gäller matematik föreslås 420 timmar för årskurs 1–3, 410 timmar för årskurs 4–6 och 400 timmar för årskurs 7–9, vilket innebär totalt 1 230 timmar och 210 timmar mer än den nuvarande timplanen.

Läxhjälp

Riksdagen har även ställt sig bakom utbildningsutskottets förslag om hjälp med läxor och annat skolarbete för alla (prop. 2014/15:1, bet. 2014/15:UbU1, rskr. 2014/15:90). Det har avsatts 10 400 000 kronor för 2015 för att ge ideella läxhjälpföreningar möjlighet att söka statsbidrag för sin verksamhet samt för Skolverkets administration av statsbidraget. Statsbidraget ska även användas för att främja skolhuvudmännens utveckling av läxhjälp till elever. Ambitionen är att det på sikt ska bli obligatoriskt för skolhuvudmännen att erbjuda läxhjälp för årskurs 4–9. Det finns även medel motsvarande ca 389 000 000 kronor på anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning inom utgiftsområde 25 för att skapa bättre förutsättningar för kommunerna att erbjuda läxhjälp.

I Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2015 anges att för utgifter med anledning av förordningen (2014:144) om statsbidrag för läxhjälp får myndigheten belasta anslagsposten med 38 400 000 kronor. Av dessa medel får 23 650 000 kronor fördelas till huvudmän. Vidare får 14 000 000 kronor fördelas till ideella läxhjälporganisationer och även användas för att främja skolhuvudmännens utveckling av läxhjälp till elever. För kostnader för information och administration av verksamheten får myndigheten använda 750 000 kronor.

Skola under lov

Satsningen på sommarskola eller undervisning under andra skollov för de elever som inte når kunskapskraven syftar till att ge huvudmän för elever i årskurs 6–9 i grundskolan ökade möjligheter att anordna undervisning under sommarloven och andra lov. För dessa ändamål avsatte den förra regeringen 78 000 000 kronor för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16). Riksdagen har ställt sig bakom utskottets förslag att avsätta 100 000 000 kronor för 2015 för att ge skolhuvudmän förutsättningar att erbjuda sommarskola i årskurs 6–9 (bet. 2014/15:UbU1, rskr. 2014/15:90).

I Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2015 anges att för utgifter med anledning av förordningen (2014:47) om statsbidrag för sommarskola eller undervisning under andra skollov får myndigheten belasta anslagsposten med 178 000 000 kronor. Av dessa medel får högst 1 250 000 kronor användas för myndighetens kostnader för information och administration av verksamheten.

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet vill inledningsvis framhålla att hela regeringens samlade utbildningspolitik syftar till att ge alla elever en likvärdig utbildning. Utskottet vill även betona vikten av tidiga insatser i grundskolan. Alla elever ska i tid få det stöd de behöver för att nå kunskapskraven. Att varje elev får möjlighet att utvecklas och utmanas genom årskurserna är en förutsättning för att lusten för lärande ska växa genom tonåren och in i vuxenlivet. Utskottet behandlar i detta avsnitt motioner som är inriktade på att höja kunskapsresultaten i skolan och vill därför lyfta fram några av de insatser som för närvarande pågår i detta syfte.

Det nya anslaget 1:18 Lågstadielyftet har tillförts 1 987 000 000 kronor för 2015 och får användas för utgifter för att höja kvaliteten på undervisningen i lågstadiet. Utskottet kan konstatera att medlen under anslagsposten får fördelas av Skolverket efter beslut av regeringen och att medlen ska användas bl.a. för att minska klasstorlekarna, ha fler lärare i klassrummet eller anställa fler speciallärare.

Utskottet vill upplysa om de insatser som görs för skolor med låga resultat samt nyanlända elever. Regeringen har aviserat att den kommer att avsätta medel för att stödja huvudmännens arbete med att utforma en individanpassad utbildning för nyanlända elever (se Regeringskansliets [Utbildningsdepartementets] promemoria den 22 februari 2015, Utbildningspolitik för en bra start i Sverige). För att identifiera vad eleven behöver fortsätta utveckla för att nå kunskapskraven föreslår regeringen i propositionen Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång (prop. 2014/15:45) att nyanlända elevers kunskaper ska kartläggas. Det finns även förslag om bl.a. minsta garanterade undervisningstid för att öka alla nyanlända elevers möjligheter att nå kunskapsmålen. Utskottet kan konstatera att de förändringar som föreslås i propositionen innebär att nyanlända elever har rätt till vissa insatser och att dessa inte räknas som särskilt stöd och därför inte behöver föregås av ett åtgärdsprogram. Utskottet inväntar riksdagsbehandlingen av propositionen. Utskottet vill samtidigt nämna att den minsta totala undervisningstiden ökade med 120 timmar fr.o.m. höstterminen 2013 till följd av att undervisningstiden i matematik ökade från 900 timmar till 1 020 timmar i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Utskottet vill även framhålla att 98 procent av grundskolorna har enligt uppgift från Skolverket infört reformen. Den utökade tiden har framför allt fördelats på årskurs 1–3. När det gäller Matematiklyftet konstaterar utskottet att 2015/16 kommer ca 81 procent av alla matematiklärare att ha deltagit i satsningen och att det är den största satsningen i Sverige på kollegialt lärande.

Såväl internationella som nationella undersökningar visar att svenska elevers läsförståelse har försämrats sedan 00-talet. Utskottet anser därför att det är av största vikt att så tidigt som möjligt fånga upp de elever som har eller som bedöms riskera att få problem med läsförståelsen. Genom Läslyftet som startar hösten 2015 kommer lärare i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan samt lärare och förskollärare i förskoleklassen att

få fortbildning i läs- och skrivutveckling. Fortbildningen syftar till att öka elevers läsförståelse och skrivförmåga genom att stärka och utveckla kvaliteten i undervisningen.

Utskottet välkomnar överenskommelsen om målstyrning och utvärdering i grundskolan mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna. Utskottet vill i sammanhanget särskilt framhålla att partierna är eniga om att införa tidigt stöd genom kunskapsmål i läsning och obligatoriska bedömningsstöd i svenska och matematik i årskurs 1. Utskottet vill även lyfta fram att partierna har enats om att de – när Grundskoleutredningens slutbetänkande har avlämnats – kommer att föra samtal om den fortsatta processen i de frågor som rör förstärkt tidigt stöd som avhandlats i utredningen. Utskottet vill också uppmärksamma att regeringen avser att inbjuda till samtal om grundskolans timplan mot bakgrund av Skolverkets redovisning av uppdraget om ny reglering av timplanen. Utskottet kan konstatera att Skolverkets förslag omfattar en timplan som anger den minsta garanterade undervisningstiden för varje ämne och stadium i grundskolan.

Utskottet noterar att anslaget 1:1 Kommunalekonomisk utjämning har tillförts medel motsvarande ca 389 000 000 kronor för att skapa bättre förutsättningar för kommunerna att kunna erbjuda läxhjälp. Därutöver har det avsatts 10 400 000 kronor för 2015 bl.a. för att ge ideella läxhjälpföreningar möjlighet att söka statsbidrag för sin verksamhet.

Utskottet anser att motionerna 2014/15:2836 (M, FP, C, KD) yrkande 4 och 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) yrkande 18 som behandlar kunskapsmål när det gäller att läsa, skriva och räkna samt obligatoriskt bedömningsstöd är tillgodosedda med anledning av överenskommelsen om målstyrning och utvärdering i grundskolan. Utskottet avstyrker med det anförda även motionerna 2014/15:5 (SD), 2014/15:857 (KD), 2014/15:860 (KD), 2014/15:1416 (S), 2014/15:1428 (S), 2014/15:1494 (M), 2014/15:1906 (KD) yrkandena 2–3 och 5, 2014/15:2051 (S) och 2014/15:2744 (SD) yrkandena 15–17.

Särskilt om fler matematiklektioner i högstadiet

Svenska elevers kunskaper i matematik har försämrats sedan 1990-talet. Det visar de internationella studierna PISA 2012 (Programme for International Student Assessment) och Timss 2011 (Trends in International Mathematics and Science Study).

Andelen behöriga till gymnasieskolan har minskat sedan 2006. Det kan till stor del förklaras av att andelen elever med underkänt betyg i matematik i årskurs 9 har ökat. Att få fler elever godkända i matematik skulle bidra till att andelen behöriga till gymnasieskolan ökar.

Fortbildningssatsningen Matematiklyftet initierades för att ge matematiklärare möjlighet att förbättra och utveckla sitt sätt att undervisa i ämnet. Reformen om utökad undervisningstid i matematik i grundskolan och

motsvarande skolformer har enligt uppgift från Skolverket framför allt fördelats på årskurs 1–3. Detta räcker dock inte. Det behöver även göras satsningar som riktar sig till samtliga elever i årskurs 7–9. I ett internationellt perspektiv är undervisningstiden i matematik fortfarande låg i Sverige, och eleverna behöver mer läroledd undervisningstid för sin inläring även i högstadiet.

Utskottet kan konstatera att det klargörs i överenskommelsen om målstyrning och utvärdering i grundskolan mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna att regeringen och oppositionen avser att föra samtal om grundskolans timplan mot bakgrund av Skolverkets redovisning av uppdraget om förslag till en stadiindelad timplan för grundskolan. I uppdraget har ingått att öka antalet timmar i matematik i linje med de önskemål som framförts i motionerna 2014/15:2761 och 2014/15:2839 yrkande 16. Utskottet förutsätter att detta nu kommer att beredas av regeringen och att utrymme ges för relevanta aktörer att lämna synpunkter på Skolverkets underlag. Utskottet anser dock att frågan om att införa fler matematiklektioner i högstadiet bör prioriteras och föreslår därför att riksdagen ska ge regeringen till känna att regeringen skyndsamt återkommer med relevanta förslag så att undervisningstiden i matematik kan utökas med en timme i veckan för samtliga elever i årskurs 7–9. Med det anförda tillstyrker utskottet delvis motionerna 2014/15:2761 (M, FP, C, KD) och 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) yrkande 16.

Förlängd skolplikt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förlängning av skolplikten med ett år.

Jämför reservation 6 (M, C, FP, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 25 och i kommittémotion 2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 2 begär motionärerna att skolplikten ska förlängas med ett år för elever i nuvarande årskurs 9 som inte når gymnasiebehörighet och att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast i augusti 2015. Motionärerna konstaterar att man för att bli behörig till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan i dag behöver minst betyget E i svenska eller svenska som andraspråk, matematik, engelska samt ytterligare minst fem ämnen. Andelen elever som efter årskurs 9 inte når upp till kraven uppgår till ca 12 procent. Dessa elever kan behöva mer tid för att kunna få den behörighet som krävs.

Gällande rätt

Enligt skollagen (2010:800) har barn som är bosatta i landet skolplikt och en rätt till utbildning som motsvarar skolplikten (7 kap. 2 § första och andra styckena och 3 § första stycket). Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år och upphör som huvudregel vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten. Skolplikten upphör dock ett år senare för den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört. Skolplikten upphör dock senast när eleven fyller 18 år (7 kap. 10, 12 och 13 §§ skollagen). Utbildningen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är frivillig.

Förordningen (2014:47) om statsbidrag för sommarskola eller undervisning under andra skollov innehåller bestämmelser om statsbidrag för frivillig stödundervisning som bedrivs mellan vår- och höstterminen (sommarskola) eller under andra skollov. Syftet med statsbidraget är att elever som inte nått eller riskerar att inte nå kunskapskraven ska få ökad möjlighet att nå dem.

Pågående arbete

Grundskoleutredningen (U 2014:05) har i uppdrag att utreda och föreslå hur en förlängning av skolplikten med ett år ska utformas och genomföras för de grundskoleelever som efter nuvarande årskurs 9 inte har nått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan (dir. 2014:41, 2014:135 och 2014:159). Utredaren ska bl.a.

- analysera och vid behov lämna förslag om hur individuellt anpassade lösningar kan främjas, med utgångspunkten att eleven ska kunna påbörja ett nationellt program så fort som möjligt
- utreda vilka pedagogiska och organisatoriska konsekvenser förslaget kan medföra inklusive konsekvenser när det gäller antagningen till gymnasieskolan, och beakta behovet av flexibilitet i antagningen till nationella program
- utreda och föreslå hur en skyldighet för huvudmän att erbjuda sommarskola med rätt till prövning för betyg kan utformas och genomföras, riktat till de grundskoleelever som efter nuvarande årskurs 9 inte har nått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan.

Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 september 2015.

I 2015 års budgetproposition (avsnitt 9.7.1) aviserar regeringen att den avser att låta en utredare analysera möjliga åtgärder för att alla ungdomar som inte fyllt 18 år ska gå en gymnasieutbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att de allra flesta ungdomar, ca 99 procent, i dag går vidare från grundskolan till gymnasieskolan men att alltför många avbryter

utbildningen under det första eller andra studieåret. Samhället och skolan behöver ta ett större ansvar för att eleverna ska nå kraven för gymnasieexamen och de unga ska veta att de behöver slutföra sin utbildning. Utskottet vill därför betona vikten av att alla elever får behörighet till ett gymnasieprogram. Utskottet välkomnar därför den kommande utredningen som ska analysera möjliga åtgärder för att alla ungdomar som inte fyllt 18 år ska gå en gymnasieutbildning.

Utskottet kan även konstatera att frågan om förlängd skolplikt för grundskoleelever som efter årskurs 9 inte har nått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan utreds av Grundskoleutredningen. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 september 2015.

Utskottet vill inte föregripa det pågående utredningsarbetet och avstyrker med det anförda motionerna 2014/15:2836 (M, FP, C, KD) yrkande 2 och 2014/15:2839 (M, FP, C, KD) yrkande 25.

Barn med särskilda behov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om barn med särskilda behov och rätten till skolskjuts.

Motionerna

I motion 2014/15:1466 av Margareta Cederfelt och Eva Lohman (båda M) begärs att det ska tas fram en nationell plan för stöd till barn med dyslexi. Enligt motionärerna finns det ett stort antal barn med dyslexi som får sin diagnos alldeles för sent, trots kunskapen om dyslexi. Det medför att dessa barn inte kan få adekvata hjälpmedel, vilket kan leda till bristande skolunderbyggnad. För att förbättra situationen för barn och ungdomar med dyslexi bör samtliga landsting införa personlig förskrivning av hjälpmedel, skoldatatek införs över hela landet och lärare och skolledare utbildas om dyslexi.

I motion 2014/15:2344 av Finn Bengtsson (M) anför motionären att elever med funktionsnedsättning endast har garanterad rätt till skolskjuts till den skola som kommunen anvisar. Detta innebär en allvarlig inskränkning i rätten till det fria skolvalet för ungdomar med funktionsnedsättning, vilket enligt motionären torde stå i strid mot rättighetslagarna.

I motion 2014/15:2620 av Lotta Olsson (M) om god kompetens inom adhd och dyslexi uttalar motionären att ansvariga lärare behöver få en höjd kompetens inom området. Det ska vara en självklarhet att alla lärare vet att dyslexi och adhd ibland kräver andra undervisningsmetoder och annan pedagogik.

I motion 2014/15:1663 av Penilla Gunther (KD) begärs att Skolverket ska få i uppdrag att se över utformningen av läromedel i grundskolan för att

förbättra elevers individuella inläring. Motionären uttalar att det finns behov av olika utgåvor där pedagogiken utgår från olika lärstilar eftersom antalet elever i behov av särskilt stöd har ökat, exempelvis på grund av ett ökat antal elever som har neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF).

Bakgrund och gällande rätt

Skolans kompensatoriska uppdrag

I skollagen (2010:800) finns det bestämmelser som uttrycker skolans kompensatoriska uppdrag. Det har tydliggjorts att kommunerna ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 8 a § skollagen). Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9 och 10 §§ skollagen). Även skolans kompensatoriska uppdrag för elever med funktionsnedsättning har gjorts tydligt i skollagen. Där anges det inledningsvis att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska enligt bestämmelsen ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 3 § skollagen). Förtydligandena om resursfördelningen efter förutsättningar och behov och elever med funktionsnedsättning trädde i kraft den 1 juli 2014.

I skollagen finns även bestämmelser om särskilt stöd som innebär att en elev som är i behov av särskilt stöd ska ges sådant stöd (3 kap. 8 §).

Tillgång till böcker och andra lärverktyg

Ansvar för att barn och elever får tillgång till hjälpmedel i skolan är delat enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och skollagen (2010:800). Sjukvårdshuvudmannen, landstinget eller kommunen ansvarar för personliga hjälpmedel och skolhuvudmannen för att eleverna i grundskolan utan kostnad ska ha tillgång till böcker och lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning (10 kap. 10 § andra stycket skollagen). Det är rektorn som har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd, t.ex. bibliotek, datorer och andra hjälpmedel (Lgr 11 avsnitt 2.8).

I proposition 2009/10:165 (s. 374) definieras vad som avses med lärverktyg. Med begreppet avses den utrustning och materiel, förutom böcker, som eleverna behöver för att kunna nå målen för utbildningen. Sådana lärverktyg kan även, enligt vad som sägs i propositionen, avse alternativa verktyg för lärandet, t.ex. talsyntes. En och samma produkt kan därför vara antingen ett personligt eller pedagogiskt hjälpmedel, läromedel eller

utrustning. Gränsdragningen mellan skolans och hälso- och sjukvårdens ansvar kan således se olika ut beroende på vilka överenskommelser som finns på lokal nivå.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ska verka för att alla barn, elever och vuxenstuderande med funktionsnedsättning får tillgång till en likvärdig utbildning och annan verksamhet av god kvalitet i en trygg miljö. Myndigheten ska bidra till goda förutsättningar för barnens utveckling och lärande samt förbättrade kunskapsresultat för eleverna. Vidare ansvarar myndigheten för specialpedagogiskt stöd och ska i specialpedagogiska frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning ge råd och stöd till bl.a. de huvudmän som ansvarar för utbildning inom skolväsendet. SPSM ska främja och informera om tillgången till läromedel för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning. Myndigheten får utveckla, anpassa, framställa och distribuera sådana läromedel i den utsträckning behoven inte kan tillgodoses på den kommersiella läromedelsmarknaden. (Se förordningen [2011:130] med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten.)

Skoldatatek innebär att kommunen organiserar en övergripande verksamhet som ansvarar för och arbetar med it och specialpedagogik.² Skoldatatek vänder sig till skolpersonal som undervisar elever i behov av särskilt stöd, främst med fokus på adhd-problematik samt läs- och skrivsvårigheter och dyslexi. Syftet är att elever i behov av särskilt stöd ska ha tillgång till brukbara lärverktyg i en fungerande skolmiljö, så att de får möjlighet till en tidsenlig utbildning. Cirka 180 kommuner har startat ett eget skoldatatek.

Skolskjuts

I 10 kap. 32 § skollagen (2010:800) anges att elever i grundskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller enligt bestämmelsen inte de elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den som kommunen skulle ha placerat dem i. Kommunen ska dock anordna skolskjuts även i dessa fall om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen. En kommuns beslut att inte bevilja kostnadsfri skolskjuts för en elev som valt en annan skola än den som kommunen har anvisat kan endast prövas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen (1991:900). I en dom från Högsta förvaltningsdomstolen fann domstolen att en kommun inte är skyldig att tillhandahålla kostnadsfri skolskjuts för en elev som valt en annan skola än den kommunen anvisat om det innebär merkostnader för kommunen (se HDF 2013 ref. 77).

² Se skoldatateksportalen skoldatatek.se som är en gemensam webbplats för Sveriges skoldatatek.

Utskottets ställningstagande

Många elever behöver under sin skoltid särskilda stödåtgärder på grund av sjukdom, sociala förhållanden, funktionsnedsättning eller svårigheter att tillgodogöra sig undervisningen av andra orsaker. Utskottet vill betona vikten av att alla elever i skolan ska få den hjälp de behöver för att få möjlighet att nå målen i skolan. Utskottet vill därför framhålla de förtydliganden som rör skolans kompensatoriska uppdrag som infördes i skollagen den 1 juli 2014. Dessa förtydliganden innebär dels att kommunerna och rektorerna ska fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov, dels att elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskraven ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka konsekvenserna av funktionsnedsättningen.

Utskottet kan konstatera att Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ger specialpedagogiskt stöd i form av specialpedagogisk rådgivning, specialpedagogisk utredning samt information och utbildning i frågor som rör pedagogiska konsekvenser av funktionsnedsättningar. Stödet erbjuds till personal inom bl.a. det offentliga skolväsendet. I myndighetens uppdrag ingår bl.a. att erbjuda specialpedagogisk rådgivning till en enskild elev och elevgrupper, främja och informera om anpassade läromedel för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning, anordna och medverka i kompetensutveckling, sprida information till skolhuvudmän och föräldrar och bedriva och medverka i specialpedagogisk utvecklingsverksamhet.

Utskottet vill även påminna om att urvalet av böcker och lärverktyg som används i undervisningen i dag är helt decentraliserat och avgörs på skolorna. Det framgår av skollagen att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av rektorn. Som pedagogisk ledare för skolan har rektorn ett särskilt ansvar för att eleverna får tillgång till handledning, böcker och lärverktyg av god kvalitet utan kostnad. Sjukvårdshuvudmannen ansvarar för de personliga hjälpmedel en elev är i behov av.

När det gäller rätten till skolskjuts vill utskottet framhålla att en kommun kan vara skyldig att anordna skolskjuts för elever som går i en annan kommunal skola än den som kommunen skulle ha placerat eleven i. Det gäller dock bara om skolskjutsen är organiserad på ett sådant sätt att en elev utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen kan erbjudas skolskjuts till och från en annan skola än den han eller hon skulle ha placerats i. Utskottet kan konstatera att frågan om kostnadsfri skolskjuts för en elev som valt en annan skola än den som kommunen har anvisat prövas inom ramen för laglighetsprövningen enligt kommunallagen.

Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2014/15:1466 (M), 2014/15:1663 (KD), 2014/15:2344 (M) och 2014/15:2620 (M).

Språkundervisning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. modersmålsundervisning, undervisning i lokal dialekt och folkmål och undervisning i nationella minoritetsspråk.

Jämför reservation 7 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 12 begärs att man ska avskaffa den obligatoriska modersmålsundervisningen med undantag för de nationella minoritetsspråken. Motionärerna anser att modersmålsundervisningen är ett intresse för den enskilda familjen, som ska stå för kostnaderna. Undervisningen ska enligt motionärerna ske utanför ordinarie skoltid.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 18 begärs att samtalsspråket under skoltid alltid bör vara svenska, med undantag för språklektioner och skolor för nationella minoriteter. Motionärerna anför att det krävs goda språkkunskaper för att kunna bli en naturlig del av det svenska samhället.

I kommittémotion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 19 föreslår motionärerna att skolan ska erbjuda undervisning i lokal dialekt och folkmål antingen inom ramen för den ordinarie svenskundervisningen eller som tillvalsämne. Enligt motionärerna kan inte språkets roll som kulturbärare och länk mellan generationerna överskattas.

I motion 2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 2 begärs att ett nationellt minoritetsspråk även ska kunna läsas som nybörjarspråk. Enligt motionären bör fler skolor överväga att införa finskan som modernt språk, vilket då skulle medföra att kursplaner och regler om betyg också ska gälla finskan.

Gällande rätt

Språklagen

Av språklagen (2009:600) framgår att det allmänna ansvarar för att var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska. Enligt språklagen är svenska huvudspråk i Sverige (4 §). Som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden (5 §). Därutöver ska den som tillhör en nationell minoritet ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket, och den som har ett annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla och

använda sitt modersmål (14 §). De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska (7 §).

Grundskolans ämnen

Grundskolans ämnen räknas upp i 10 kap. 4 § skollagen (2010:800). Undervisningen ska omfatta bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen (biologi, fysik och kemi), samhällsorienterande ämnen (geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap), slöjd, svenska eller svenska som andraspråk och teknik. Dessutom ska det finnas språkval och modersmål, för de elever som ska erbjudas sådan undervisning, som ämnen samt elevens val och skolans val.

Språkval

Enligt 9 kap. skolförordningen (2011:185) ska huvudmannen som språkval erbjuda minst två av språken franska, spanska och tyska. Huvudmannen ska sträva efter att därutöver erbjuda andra språk som språkval (5 §). En elev får i stället för ett språk som har erbjudits av huvudmannen välja det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, engelska eller teckenspråk (6 §).

Huvudmannen är inte skyldig att anordna undervisning i ett språk som erbjudits som språkval om färre än fem elever väljer språket. Detta gäller dock inte nationella minoritetsspråk (7 §).

Elevens val och skolans val

Utöver undervisningen i de särskilda ämnena ska det finnas elevens val och skolans val (10 kap. 4 § skollagen).

Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Enligt 9 kap. skolförordningen ska huvudmannen erbjuda eleverna ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Som elevens val får ett språk som eleven inte tidigare har fått undervisning i (nybörjarspråk) erbjudas. Huvudmannen är inte skyldig att anordna undervisning i ett nybörjarspråk som erbjudits som elevens val om färre än fem elever väljer språket.

Vid skolans val (totalt 600 timmar i grundskolans timplan) får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent. Från den 1 juli 2013 gäller nya regler om att antalet undervisningstimmar i svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska inte får minskas till följd av skolans val (prop. 2012/13:64, bet. 2012/13:UbU16, rskr. 2012/13:199). En del av eller hela utrymmet för skolans val kan användas till ett lokalt tillval, om Skolverket har godkänt en plan för undervisningen. Ett lokalt tillval avviker till sitt innehåll och sin inriktning från grundskolans kursplaner.

Modersmålsundervisning

Undervisningen i ämnet modersmål ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om sitt modersmål (Lgr 11 avsnitt 3.7). Enligt 10 kap. 7 § skollagen ska en elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket. Kravet i bestämmelsen på att en vårdnadshavare har språket som modersmål och att eleven har grundläggande kunskaper i språket gäller fr.o.m. den 1 juli 2015 inte längre som villkor för rätt till modersmålsundervisning i de nationella minoritetsspråken (prop. 2013/14:148, bet. 2013/14:UbU21, rskr. 2013/14:292)³. Ändringen gäller elever som tillhör någon av de nationella minoriteterna och som går i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan. Sedan tidigare finns det heller inte något krav för dessa elever på att språket ska vara elevens dagliga umgängesspråk i hemmet.

Bakgrund

Modersmålsundervisning

Barnens möjligheter att i grundskolan få undervisning på sitt eget modersmål skapades genom ett riksdagsbeslut 1968 (prop. 1968:67, SU 1968:129, rskr. 1968:303). Syftet med hemspråksundervisningen var att varje elev skulle ges möjlighet att bibehålla och utveckla den ursprungliga kulturella och språkliga identiteten. Formerna för skolans modersmålsundervisning grundades i det riksdagsbeslut om invandringspolitiken som fattades 1975 (prop. 1975:26). I propositionen, där övergripande mål- och riktlinjer för den framtida invandrar- och minoritetspolitiken föreslogs, betonades att invandrabarnen borde erbjudas möjlighet att inom skolsystemets ram bevara och utveckla sin språkliga och kulturella identitet.

Av Skolverkets statistik på riksnivå⁴ framgår att antalet elever som var berättigade till modersmålsundervisning under läsåret 2013/14 uppgick till 210 837 stycken. Av statistiken framgår att av de berättigade eleverna deltog 53,7 procent i sådan undervisning och av samtliga elever 12,3 procent.

Utskottet har i en förstudie om förskolan (2012/13:RFR9) gjort en översikt över forskningen om och arbetet med barns flerspråkighet i förskolan och hänvisar till olika forskningsrapporter. Översikten visar på en rad positiva effekter av flerspråkighet, bl.a. att barn kan utveckla båda sina språk i samtliga miljöer om möjlighet ges.

³ SFS 2014:458.

⁴ Tabell 8 B: Elever med undervisning i modersmål och svenska som andraspråk (SVA) läsåret 2013/14.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att sedan möjligheten till modersmålsundervisning infördes i grundskolan har samhället kontinuerligt stött denna undervisning. Regleringen har till syfte att de elever som har rätt till modersmålsundervisning ska kunna utveckla kunskaper i och om sitt modersmål. När det gäller elever som tillhör de nationella minoriteterna syftar modersmålsundervisningen till att eleverna ska kunna återuppliva ett språk som har förlorats i föräldragenerationen eller ännu tidigare. Utskottet kan även konstatera att den internationella forskningen ger stöd för att modersmålsundervisning ger positiva effekter på såväl den språkliga- som övriga kunskapsinläringen. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att modersmålsundervisningen är frivillig och att enligt den senaste statistiken från Skolverket deltog ca 53 procent av de berättigade eleverna (12,3 procent av samtliga elever) i undervisning i något modersmål 2013/14.

Utskottet ser mot bakgrund av det anförda inga skäl att föreslå ändringar i skolförfattningarnas reglering på detta område och avstyrker motion 2014/15:2744 (SD) yrkande 12.

När det gäller samtalspråket i skolan vill utskottet framhålla att enligt språklagen är svenska huvudspråk i Sverige. Detta ger tydliga signaler om att svenska är det språk som talas av det stora flertalet av landets invånare, samtidigt som det påminner om att det även finns andra språk att ta hänsyn till. Det ställer även krav på att samhället ger alla som är bosatta i Sverige tillgång till svenska språket genom att man ger dem möjlighet att lära sig svenska i tillfredsställande utsträckning (se prop. 2008/09:153, bet. 2008/09:KrU9, rskr. 2008/09:271). Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram att sedan höstterminen 2014 kan varje huvudman som har nyanlända elever i sin grundskola söka statsbidrag för att delta i en treårig försöksverksamhet med ökad undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk för nyanlända i grundskolan (se förordning 2013:69). Med det anförda avstyrks motion 2014/15:2744 (SD) yrkande 18.

När det sedan gäller motionsyrkanden om vilken undervisning som ska erbjudas i grundskolan vill utskottet framhålla att grundskolans ämnen räknas upp i skollagen och att det utöver de särskilda ämnena finns möjligheter att använda undervisningen i språkval, elevens val och skolans val. Med det anförda avstyrks motionerna 2014/15:2744 (SD) yrkande 19 och 2014/15:23 (FP) yrkande 2.

Fritidshemmen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. inriktningen av politiken för fritidshem och om barngruppernas storlek i fritidshemmen.

Jämför reservationerna 8 (SD) och 9 (V).

Motionerna

I partimotion 2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 om inriktningen på politiken för fritidshem uttalar motionärerna att fritidshemmen ska hålla lika hög kvalitet som skolan eftersom de är en del av en samlad skoldag. Skolbarnomsorgen och skolan ska tillsammans utgöra en helhet som bidrar till barnens allsidiga utveckling och lärande. Därför behövs bra fritidshem med utbildad personal och små grupper.

I motion 2014/15:34 av Robert Stenkvist (SD) begärs att personaltätheten på fritidshemmen ska öka. Motionären uttalar att gruppstorlekarna har ökat på landets fritidshem från ungefär 18 barn per grupp till över det dubbla.

I motion 2014/15:1203 av Sofia Damm (KD) yrkande 1 begärs att Skolverket ska få i uppdrag att utfärda allmänna råd om barngruppernas storlek. Enligt motionären når man resultat genom ett prestationsbaserat stöd till de huvudmän som har små barngrupper eller som minskar storleken på stora barngrupper.

I motion 2014/15:2068 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) konstaterar motionären att fritidsgrupperna är stora och anser att man därför bör se över möjligheterna att minska antalet barn per personal på fritidshemmen.

I motion 2014/15:2649 av Niklas Karlsson (S) anser motionären att det är viktigt att anställa mer fritidshemspersonal eftersom fritidshemsverksamheten inte får glömmas bort.

Gällande rätt

Fritidshemmet är en del av skolväsendet, och verksamheten omfattas av bestämmelser i 1–6 kap. och 14 kap. i skollagen (2010:800). Den första delen av läroplanerna för grundskolan (Lgr 11), grundsärskolan (Lgrsä 11), specialskolan (Lspec 11) och sameskolan (Lsam 11) är i princip likalydande och gäller också för fritidshemmet. Läroplanernas andra del gäller för fritidshemmet i tillämpliga delar.

I 2010 års skollag blev fritidshemmets syfte tydligare. Fritidshemmets uppgift är att komplettera skolan och stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap, se 14 kap. 2 § skollagen.

Huvudmannen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö enligt 14 kap. 9 § skollagen.

Av 2 kap. 8 a § skollagen följer att kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet, såsom utbildning inom fritidshemmet, efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Fritidshemmen ska enligt 4 kap. 3–8 §§ skollagen systematiskt och kontinuerligt följa upp verksamheten och utifrån uppföljningen planera och utveckla utbildningen. Inriktningen ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska ske på såväl huvudmanna- som enhetsnivå. Skolverkets allmänna råd med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet gäller även för fritidshemmen (SKOLFS 2012:98).

Skolverket tog under 2014 fram nya allmänna råd med kommentarer om fritidshemmen (SKOLFS 2014:39) som ersätter Skolverkets allmänna råd och kommentarer om kvalitet i fritidshem (SKOLFS 2007:35). De nya allmänna råden riktar sig i första hand till huvudmän, rektorer och andra med motsvarande ledningsansvar samt till personalen i fritidshemmen. Syftet med råden är att ge stöd och vägledning och att bidra till en ökad måluppfyllelse för eleverna i fritidshemmen. Enligt de allmänna råden bör huvudmannen ha en fungerande modell för resursfördelning som tar hänsyn till de lokala förutsättningarna och behoven i olika fritidshem, bl.a. gäller detta för elevgruppens sammansättning och storlek (punkt 5). Huvudmannen ska föra en dialog med rektorn om personaltäthet, storlek och sammansättning av elevgrupperna i fritidshemmet i förhållande till verksamhetens uppdrag och fördelningen av resurser (punkt 6). Av kommentaren till de allmänna råden framgår också att det ingår i det systematiska kvalitetsarbetet enligt 4 kap. 3–8 §§ skollagen att huvudmannen gör regelbundna uppföljningar och utvärderingar av verksamhetens kvalitet i relation till målen. Resultaten av dessa uppföljningar och utvärderingar blir därefter vägledande för hur resurserna fördelas. Det ingår även i det systematiska kvalitetsarbetet att kontinuerligt följa hur personaltätheten och elevgruppernas sammansättning och storlek påverkar verksamhetens kvalitet.

Pågående arbete

Riksdagen har ställt sig bakom och beslutat om utbildningsutskottets förslag om att en indexering av inkomsttaket för maxtaxan ska införas fr.o.m. den 1 juli 2015 på samma sätt som regeringen föreslagit (prop. 2014/15:1, bet. 2014/15:UbU1, rskr. 2014/15:90). De budgetförstärkningar som detta beräknas leda till ska enligt riksdagsbeslutet användas för att minska storleken på barngrupperna i förskolan och fritidshemmen. Avsikten är att höja kvaliteten i förskolan och fritidshemmen genom att minska barngrupperna och öka personaltätheten. Särskilt fokus kommer att ligga på gruppstorleken för de yngsta barnen. Ett prestationsbaserat stöd till de huvudmän som har små

barngrupper eller som minskar storleken på stora barngrupper införs. För detta ändamål avsätts 415 000 000 kronor för 2015.

Regeringen har uttalat att den med oro ser att Skolverkets senaste statistik visar att eleverna i fritidshemmen får allt sämre tillgång till personal, att grupperna blir större och att personalens utbildningsnivåer sjunker. Regeringen vill förbättra förutsättningarna för huvudmän och personal att bidra till elevernas utveckling och lärande genom att tydliggöra vilket innehåll verksamheten ska ha i ett särskilt avsnitt i läroplanen (se pressmeddelande från regeringen [Utbildningsdepartementet] den 13 januari 2015). Regeringen gav därefter den 15 januari 2015 i uppdrag åt Statens skolverk att lämna förslag till ändringar i de förordningar om läroplaner som gäller för bl.a. fritidshem och vissa andra förordningar om läroplaner med syfte att förtydliga fritidshemmets uppdrag. I uppdraget anges att läroplanerna för bl.a. fritidshemmet endast gäller i tillämpliga delar och att detta skapar en otydlighet för huvudmän och personal vid verksamheternas genomförande. Om ett särskilt avsnitt för fritidshemmet införs i respektive läroplan blir det tydligare vad respektive verksamhet ska ha för innehåll. En delredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 juni 2015. En slutlig redovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 30 november 2015.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill uppmärksamma att man vid planeringen av verksamheten i fritidshemmen ska utgå från fritidshemmets uppdrag som det har formulerats i skollagen och läroplanen samt från en inventering av elevgruppernas behov och intressen. Genom ett sådant arbetssätt kan verksamheten i fritidshemmen bedrivas enligt skollagens krav på systematiskt kvalitetsarbete. Detta blir ett sätt att synliggöra hur verksamhetens resultat förhåller sig till de nationella målen för utbildningen.

Utskottet vill även lyfta fram det pågående arbetet för att höja kvaliteten i fritidshemmen. Det har gjorts budgetförstärkningar för 2015 som ska användas till ett prestationsbaserat stöd till de huvudmän som har små barngrupper eller minskar storleken på barngrupperna i bl.a. fritidshemmen. Regeringen har även gett Skolverket i uppdrag att föreslå ändringar i läroplanen som innebär att det ska tydliggöras vilket innehåll verksamheten i fritidshemmet ska ha. Utskottet, som ser positivt på det pågående arbetet, avstyrker med det anförda motionerna 2014/15:34 (SD), 2014/15:138 (V) yrkande 3, 2014/15:1203 (KD) yrkande 1, 2014/15:2068 (S) och 2014/15:2649 (S).

Reservationer

1. Åtgärder för att höja kunskapsresultaten, punkt 1 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 15–17 och avslår motionerna

2014/15:5 av Robert Stenkvist (SD),

2014/15:857 av Emma Henriksson (KD),

2014/15:1416 av Anna Wallén m.fl. (S),

2014/15:1428 av Pia Nilsson m.fl. (S),

2014/15:1494 av Gunilla Nordgren (M),

2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkandena 2 och 5,

2014/15:2051 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 4 och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 18.

Ställningstagande

Om Sverige ska kunna hävda sin ställning som kunskapsnation även i framtiden bör den svenska skolan ligga i framkant när det gäller matematik. Bristerna i vårt samhälle och i vårt utbildningssystem är dock fler än så och är inte åtgärdade i en handvändning. För att åtgärda dessa brister krävs en palett av olika djupgående reformer och förändringar.

Vi föreslår därför att timplanen i matematik för grundskolan delas upp årskursvis, dels för att förtydliga vad eleverna ska ha klarat av i slutet av varje årskurs, dels för att säkerställa att eleverna verkligen får den undervisning de har rätt till och att de når förväntade kunskaper.

Vidare vill vi utreda möjligheterna att införa en nivågruppering av matematikundervisningen fr. o.m. årskurs 4. Vi menar att det inte är möjligt att låta alla elever få sin matematikundervisning på samma nivå om undervisningen samtidigt är tänkt att vara både stimulerande, utmanande och anpassad för den enskilda eleven. Samtidigt måste de elever som har svårt för matematik få den tid och hjälp de behöver för att ta till sig och förstå matematiken. Oavsett hur duktig man är i matematik är det av största vikt att eleverna undervisas av utbildade och pedagogiskt duktiga matematiklärare.

Vi anser också att elever som behöver hjälp med läxläsning ska erbjudas sådant stöd av skolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

2. Åtgärder för att höja kunskapsresultaten, punkt 1 (KD)

av Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkandena 2 och 5 samt avslår motionerna

2014/15:5 av Robert Stenkvist (SD),

2014/15:857 av Emma Henriksson (KD),

2014/15:1416 av Anna Wallén m.fl. (S),

2014/15:1428 av Pia Nilsson m.fl. (S),

2014/15:1494 av Gunilla Nordgren (M),

2014/15:2051 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 15–17,

2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 4 och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 18.

Ställningstagande

God läsförståelse är nyckeln till framgång i de flesta av skolans ämnen och grunden för ett livslångt lärande och ett aktivt liv som samhällsmedborgare. Jag vill därför att man satsar på mer lärarledd undervisning och särskilt prioriterar svenska och läsning.

Klassernas elevantal behöver minska för att inlärningsmiljön i skolan ska bli lugnare, lärarna ska få mer tid för varje elev och varje elev ska kunna känna att de får det stöd de behöver av sin lärare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

3. Klassikerlista, punkt 2 (SD, KD)

av Stefan Jakobsson (SD), Carina Herrstedt (SD) och Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD) yrkande 3 och

avslår motion

2014/15:860 av Lars-Axel Nordell (KD).

Ställningstagande

Vi anser att det ska införas en klassikerlista med litterära verk – romaner, noveller, essäer, sagor, dikter – men också filmer och musik, som alla elever ska ha tagit del av under sin skolgång. Det är särskilt viktigt för barn som växer upp i hem utan böcker och utan lästradition.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Fler matematiklektioner i högstadiet, punkt 3 (S, MP)

av Lena Hallengren (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Jabar Amin (MP), Gunilla Svantorp (S), Roza Güclü Hedin (S) och Lena Emilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2761 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 16.

Ställningstagande

Sverige behöver en långsiktig skolpolitik byggd på kunskap och tillit till professionen. Det är inte rimligt att skolan görs till slagfält för kortsiktiga triumfer och förhastade reformer. Lärare, rektorer och elever måste få arbetsro och veta vad som gäller. Socialdemokraterna och Miljöpartiet är beredda att medverka till breda överenskommelser om viktiga skolfrågor för att den svenska skolan ska få långsiktighet och rätt förutsättningar att vända kunskapsresultaten.

I överenskommelsen mellan regeringspartierna och den borgerliga oppositionen om målstyrning och utvärdering i grundskolan klargörs att regeringen och oppositionen avser att föra samtal om grundskolans timplan mot bakgrund av det uppdrag som avlämnats av Skolverket om ny reglering av timplanen. I uppdraget har ingått att öka antalet timmar i matematik i linje med de önskemål som framförts i motionerna 2014/15:2761 och 2014/15:2839 yrkande 16. Detta kommer nu att beredas och utrymme ges för relevanta aktörer att lämna synpunkter på Skolverkets underlag.

Vår uppfattning är att regleringar av grundskolans timplan bör behandlas i ett samlat grepp och beredas på ett seriöst sätt. Mot denna bakgrund vore det fel att hasta igenom frågan om att eventuellt öka antalet timmar i matematik. I stället bör regeringspartierna och den borgerliga oppositionen i enlighet med överenskommelsen invänta beredningen av Skolverkets underlag och därefter

inleda samtal med avsikten att en ny timplan för grundskolan ska kunna gälla från 2017.

5. Fler matematiklektioner i högstadiet, punkt 3 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2761 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 16.

Ställningstagande

Sverige behöver en långsiktig skolpolitik byggd på kunskap och tillit till professionen. Det är inte rimligt att skolan görs till slagfält för kortsiktiga triumfer och förhastade reformer. Lärare, rektorer och elever måste få arbetsro och veta vad som gäller. Vänsterpartiet är beredda att medverka till breda överenskommelser om viktiga skolfrågor för att den svenska skolan ska få långsiktighet och rätt förutsättningar att vända kunskapsresultaten.

Min uppfattning är att regleringar av grundskolans timplan bör behandlas i ett samlat grepp och beredas på ett seriöst sätt. Mot denna bakgrund vore det fel att hasta igenom frågan om att eventuellt öka antalet timmar i matematik.

6. Förlängd skolplikt, punkt 4 (M, C, FP, KD)

av Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Erik Bengtzboe (M) och Annika Eclund (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 2 och

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD) yrkande 25.

Ställningstagande

För att bli behörig att börja på ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan krävs betyget E i svenska eller svenska som andraspråk, matematik, engelska

samt ytterligare minst fem ämnen. Andelen elever som inte når detta behörighetskrav efter årskurs 9 uppgår till ca 12 procent. Dessa elever, som inte är behöriga till gymnasieskolan, kan behöva mer tid för att nå de kunskapskrav i grundskolan som krävs för behörighet. Vi vill därför förlänga skolplikten med upp till ett år för de elever i nuvarande årskurs 9 som inte når gymnasiebehörighet och att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder i frågan senast i augusti 2015.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Språkundervisning m.m., punkt 6 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 12, 18 och 19 samt avslår motion 2014/15:23 av Nina Lundström (FP) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att modersmålsundervisning är ett intresse för den enskilda familjen, som också ska stå för kostnaderna för undervisningen. Vi anser även att modersmålsundervisningen alltid ska ligga utanför ordinarie skoltid. För närvarande är det i princip kommunerna som finansierar modersmålsundervisningen. Vi anser därför att man bör avskaffa den obligatoriska modersmålsundervisningen med undantag för de nationella minoritetsspråken.

För att kunna bli en naturlig del av det svenska samhället krävs goda språkkunskaper. Det är därför av stor vikt att samtalsspråket under skoltid, med undantag för språklektioner, alltid bör vara svenska med undantag för skolor för nationella minoriteter.

Språkets roll som kulturbärare och länk mellan generationerna kan knappast överskattas. Därför bör skolan erbjuda undervisning i lokal dialekt och folkmål, antingen inom ramen för den ordinarie svenskundervisningen eller som ett tillvalsämne. Skolorna bör också generellt förstärka undervisningen i svenska med ett särskilt fokus på elever med svagare kunskap i svenska.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Fritidshemmen, punkt 7 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:34 av Robert Stenkvist (SD) och

avslår motionerna

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3,

2014/15:1203 av Sofia Damm (KD) yrkande 1,

2014/15:2068 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2014/15:2649 av Niklas Karlsson (S).

Ställningstagande

Gruppstorlekarna har sedan 1990 ökat på landets fritidshem från ca 18 barn per grupp till över det dubbla 2013. Under denna period har personalen inte ökats per grupp, vilket gör att personaltätheten halverats under perioden (Skolverkets PM 2014-04-01, dnr 2014:00042). Sänkningen av personaltätheten har skett utan någon omfattande debatt, samtidigt som lärartätheten på skolan debatterats mycket flitigt. Vi anser att det är hög tid att även satsa resurser och uppmärksamhet på den mycket viktiga fritidsverksamheten.

Regeringen bör vidta åtgärder för att öka personaltätheten på fritidshemmen.

9. Fritidshemmen, punkt 7 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 och

avslår motionerna

2014/15:34 av Robert Stenkvist (SD),

2014/15:1203 av Sofia Damm (KD) yrkande 1,

2014/15:2068 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2014/15:2649 av Niklas Karlsson (S).

Ställningstagande

Fritidshemmen ska hålla lika hög kvalitet som skolan eftersom de är en del av en samlad skoldag. De flesta barn i yngre åldrar börjar och slutar också sin skoldag på fritidshemmet. Fritidshemmen ingår i det samlade utbildningssystemet och ska komplettera skolan samt erbjuda barn en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. Fritidshemmen och skolan ska tillsammans utgöra en helhet som bidrar till barnens allsidiga utveckling och lärande. Därför behövs det bra fritidshem med utbildad personal och små grupper.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

Särskilt yttrande

Särskilt yttrande om betänkandet Grundskolan (S,MP,V)

Lena Hallengren (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Jabar Amin (MP), Gunilla Svantorp (S), Daniel Riazat (V), Roza Güclü Hedin (S) och Lena Emilsson (S) anför:

Vi vill med ett särskilt yttrande framföra följande:

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2015 (utgiftsområde 16), i överenskommelse med Vänsterpartiet, en rad satsningar och reformer som rör skolan. Förslagen utgår ifrån att alla elever ska få den bästa möjliga skolgången utifrån sina olika individuella behov och förutsättningar. Hela regeringens samt Vänsterpartiets samlade utbildningspolitik syftar till att ge alla elever en likvärdig utbildning. Kunskapsnivån i svensk skola ska höjas och kvaliteten i undervisningssituationen ska stärkas. Regeringens och Vänsterpartiets prioritering av en bra förskola och skola för alla barn och elever fick bland annat följande avtryck i budgetförslaget:

– Tidiga insatser. Alla barn och elever ska i tid få det stöd de behöver för att nå kunskapskraven. Att varje barn och elev får möjlighet att utvecklas och utmanas genom årskurserna är en förutsättning för att lusten för lärande ska växa genom tonåren och in i vuxenlivet.

– Lärarrekrutering och ökad attraktivitet för läraryrket. Alla elever ska få möta kunniga och engagerade lärare som känner sig högt värderade i sitt yrke.

– Jämlika förutsättningar. Alla elever ska få det stöd som behövs för att kunna utvecklas efter sina förutsättningar i skolan.

Dessa förslag föll emellertid i riksdagens behandling av budgeten för 2015. Riksdagen beslöt i stället om en budget som har sin grund i Alliansens förslag i sin budgetmotion 2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD). Vi vill därför särskilt framhålla att vi under valperioden avser att återkomma med förslag som återspeglar denna inriktning på utbildningspolitiken.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:5 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att grundskolans lägre årskurser ska vara skyldiga att erbjuda läxhjälp under fritidsverksamhet.

2014/15:23 av Nina Lundström (FP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationella minoritetsspråk.

2014/15:34 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka personaltätheten på fritidshemmen.

2014/15:138 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inriktningen på politiken för fritidshem.

2014/15:857 av Emma Henriksson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ökning av fler lärarledda undervisningstimmar med fokus på läsning i grundskolan.

2014/15:860 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en klassikerlista med böcker, filmer, pjäser och musik som alla svenska elever ska ha tagit del av när de lämnar skolan.

2014/15:1203 av Sofia Damm (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att utfärda allmänna råd om barngruppernas storlek.

2014/15:1416 av Anna Wallén m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka intresset för matematikundervisningen i grund- och gymnasieskolor.

2014/15:1428 av Pia Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mindre klasser i lågstadiet.

2014/15:1466 av Margareta Cederfelt och Eva Lohman (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell plan för stöd till barn med dyslexi.

2014/15:1494 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten till fler skoldagar per läsår och ett ökat minimum av garanterad undervisningstid inom grundskolan.

2014/15:1663 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att se över utformningen av läromedel i grundskolan för att förbättra elevers individuella inläring.

2014/15:1906 av Göran Hägglund m.fl. (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av mer lärarledd undervisning och av att satsa på läsandet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att uppvärdera bildning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av mindre klasser i skolan.

2014/15:2051 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna till läxhjälp för alla barn som behöver det.

2014/15:2068 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av kvalitetshöjande insatser på fritidshemmen.

2014/15:2344 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolskjutsar för unga med funktionsnedsättning.

2014/15:2620 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om god kompetens inom adhd och dyslexi.

2014/15:2649 av Niklas Karlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anställa fritidshemspersonal.

2014/15:2744 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa den obligatoriska modersmålsundervisningen, de nationella minoritetsspråken undantagna.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att timplanen i matematik för grundskolan ska delas upp årskursvis för att förtydliga vad eleverna ska ha klarat av i slutet av varje årskurs.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast utreda möjligheten att införa nivågruppering av matematikundervisningen fr.o.m. årskurs 4.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att elever som behöver hjälp med läsläsning ska erbjudas sådant stöd av skolan.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samtalspråket under skoltid, med undantag för språklektioner, alltid bör vara svenska – skolor för nationella minoriteter undantagna.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolan bör erbjuda undervisning i lokal dialekt och folkmål.

2014/15:2761 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa fler matematiklektioner i högstadiet.

2014/15:2836 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlänga skolplikten med ett år för elever i nuvarande

årskurs nio som inte når gymnasiebehörighet samt att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast augusti 2015.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slå fast ett nytt kunskapsmål i att läsa och förstå enklare texter och införa ett obligatoriskt bedömningsstöd i att läsa, skriva och räkna redan under det första skolåret.

2014/15:2839 av Tomas Tobé m.fl. (M, FP, C, KD):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om matematiklektioner i högstadiet.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slå fast ett nytt kunskapsmål i att läsa och förstå enklare texter och införa ett obligatoriskt bedömningsstöd i att läsa, skriva och räkna redan under det första skolåret.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förlänga skolplikten med ett år för elever i nuvarande årskurs 9 som inte når gymnasiebehörighet samt att regeringen ska återkomma med förslag på åtgärder senast i augusti 2015.